

PEDAGOGISCH BELEID SKOV HET SPELENDE KIND

“Spelen hoeft een kind niet te leren, dat doet het helemaal uit zichzelf”

Beverwijk, januari 2020

Versie 9

INHOUDSOPGAVE

§1. Inleiding	4
§2. Het spelende kind, kindbeeld en uitwerking	6
Spelgericht werken	6
Kindvolgend werken	7
Spel en speelgoed	7
Buiten spelen en natuurbeleving	8
§3 De wettelijke eisen waaraan de opvang van SKOV moet voldoen	10
3.1 De basisdoelen uit de Wet Kinderopvang	10
1: Het bieden van emotionele veiligheid in een gezonde en veilige omgeving	10
2: Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van een persoonlijke competentie	10
3: Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van de sociale competentie	11
4: Kinderen gelegenheid bieden om zich waarden en normen, de cultuur van onze samenleving eigen te maken	11
3.2 De structurele kenmerken van de opvang	12
De pedagogisch medewerkers	12
Pedagogisch beleidsmedewerker / coach	13
De groeps grootte en Beroepskracht-KindRatio (BKR)	14
Maximaal 3 uur per dag afwijken van BKR	15
Maximaal 2 vaste gezichten voor 0-jarigen	16
Opvang in stam/basisgroepen	16
Het aantal vierkante meters binnen en buiten per kind	18
Het wenbeleid in dagopvang en buitenschoolse opvang	18
Mentorkinderen	19
Oudercontacten	19
Kindvolgsysteem en signaleren van bijzonderheden	20
3.3 De proceskenmerken van de opvang	21
1. sensitieve responsiviteit (emotionele steun)	21
2. respect voor autonomie	22
3. structuur bieden en grenzen stellen	23
4. praten en uitleg geven	24
5. stimuleren van ontwikkeling	24
6. begeleiden van interacties tussen kinderen	26
§4. De buitenschoolse opvang	27
Vervangen van de thuissituatie	27
Vrijtijdsbeleving	27
Opvoeden tot participatie	27
Samen opvoeden met de ouders	28
Hoe geven wij hier inhoud aan?	28
Vervoer van en naar school	30
Verwijzingen	31

§ 1. INLEIDING

Het pedagogisch beleid van SKOV Kinderopvang laat zien hoe wij naar kinderen kijken en hoe wij met hen om willen gaan. Het is ons geschreven visitekaartje.

Wij vinden het belangrijk, beleidsmatig de doorgaande verbetering en ontwikkeling van onze pedagogische kwaliteit te waarborgen. Wij willen ook dat het beleid actueel is en afgestemd op de steeds veranderende wet- en regelgeving en op de maatschappelijke omstandigheden. Daarom wordt het beleid geregeld tegen het licht gehouden en op onderdelen aangepast of aangevuld. Dit is versie 9 van ons huidige pedagogisch beleid.

Dit beleid is tot stand gekomen in samenwerking met medewerkers van onze organisatie. De oudercommissies hebben over elke essentieel aangepaste versie advies uitgebracht. Voor het beleidsplan is veel gebruik gemaakt van het Pedagogisch Kader kindercentra 0 – 4 jaar en 4-13 jaar.

Sinds 1 januari 2018 zijn de kwaliteitseisen voor de dagopvang en de buitenschoolse opvang gewijzigd. Op deze datum is de wet IKK (Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang) ingegaan. De wijzigingen verbeteren de kwaliteit en de toegankelijkheid van de kinderopvang. Er is bijvoorbeeld meer aandacht voor de ontwikkeling van kinderen en alle kinderen krijgen een mentor.

De wet IKK is ingedeeld in vier thema's. Ieder thema bestaat uit meerdere gewijzigde of aanvullende kwaliteitseisen. De vier pijlers zijn:

1. De ontwikkeling van het kind centraal
2. Veiligheid en gezondheid
3. Stabiliteit en meer ruimte voor pedagogisch maatwerk
4. Kinderopvang is een vak

Alle maatregelen van pijler 1,3 en 4 zijn in dit plan opgenomen. Pijler 2 is vormgegeven in een apart veiligheid- en gezondheidsbeleid.

Naast wetgeving zijn de missie en de daarvan afgeleide kernwaarden van de organisatie leidend voor het pedagogisch beleid. Deze luiden:

Missie

De SKOV biedt professionele kinderopvang voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 13 jaar in Beverwijk e.o. In de beleidsvoering staat het spelende kind centraal: wij zorgen dat kinderen met plezier naar de opvang komen en optimaal binnen en buiten kunnen spelen. Wij beschouwen spel als het fundament van de ontwikkeling van elk kind. De opvang vindt plaats in sfeervolle en kindvriendelijke accommodaties en de groene buitenruimte is een inspirerende, leerzame speelomgeving.

We stralen zowel onderling als naar onze klanten eerlijkheid, betrouwbaarheid en betrokkenheid uit. We gaan respectvol met elkaar en met onze klanten om, en zetten ons met enthousiasme in voor het welzijn van de kinderen.

De SKOV biedt opvang van hoge kwaliteit. We werken met betrokken, deskundige medewerkers waarbij taken en verantwoordelijkheden duidelijk omschreven zijn. We hebben oog voor de wensen en behoeften van onze klanten en de maatschappij.

“Het spelende kind staat bij ons centraal”.

Missie vertaald in kernwaarden

- Toegankelijk voor alle ouders die behoefte hebben aan kinderopvang.
- Een pedagogisch klimaat creëren waarbij kinderen zich door spel binnen en buiten optimaal kunnen ontwikkelen en ontplooien en zich welbevinden op de opvang.
- Het bieden van emotionele veiligheid in een gezonde en veilige omgeving
- Respectvolle benadering van iedereen die met de organisatie te maken heeft, waaronder kinderen, ouders, personeel.
- Betrouwbare, professionele, integere partner voor zowel ouders als leveranciers, samenwerkingspartners e.d.
- Beschikbare middelen, materieel en immaterieel (personeel) optimaal aanwenden en efficiënt inzetten.
- Goed werkgeverschap vervullen met aandacht voor een constructieve, prettige werksfeer die uitstraalt op de kinderen.

Doordat er consequent aandacht wordt besteed aan het pedagogische beleid, is dit beleid een leidraad voor het pedagogisch handelen van de medewerkers. Hierop wordt in functioneringsgesprekken en werkbijeenkomsten teruggekomen.

Daarnaast krijgen de medewerkers van de leidinggevenden met regelmaat specifieke opdrachten over bepaalde onderdelen van het beleid waaraan zij moeten werken. Verder worden de pedagogisch medewerkers aangemoedigd om in het pedagogisch beleid zelf de antwoorden te vinden op vragen of problemen waar zij tijdens hun werk tegenaan lopen.

§2. HET SPELENDE KIND, KINDBEELD EN UITWERKING

Het motto van SKOV is: "Bij ons staat het spelende kind centraal". Het liefste dat kinderen doen, is spelen. Hierbij aansluitend hebben wij als uitgangspunt voor ons pedagogisch beleid gekozen voor het kindbeeld van het spelende kind. Dat doen wij niet zo maar, maar omdat wij zien dat spelen de motor is van de ontwikkeling van kinderen. Kinderen spelen omdat ze het leuk vinden, omdat ze er zin in hebben. En zij doen het op eigen initiatief. Spelen kun je ook zien als de taal van kinderen: ze laten in spel zien wat ze in woorden nog niet kunnen uitdrukken. Voor jonge kinderen zijn spelen en leren vrijwel hetzelfde. Spel is voor kinderen dé manier om de wereld te ontdekken, om te leren en om gevoelens te uiten en te verwerken. Spelen biedt kinderen een manier om zich het leven eigen te maken. Wij moeten kinderen om die reden de ruimte en de vrijheid geven om te spelen. Kinderen kunnen al spelend vertrouwen in zichzelf krijgen en met hun emoties leren omgaan.

Spelgericht werken

Waarom vinden wij spel en spelen zo belangrijk?¹ Naar onze mening is de sleutel tot later (school)succes bij jonge kinderen gelegen in een spelbenadering en niet in een cognitieve benadering². Dat is de reden dat wij ons niet hebben verbonden aan een programma voor vve (voor- en vroegschoolse educatie). De nadruk bij deze programma's ligt op het stimuleren van één ontwikkelingsgebied, het cognitieve (denken, ordenen, taal), voor een optimale ontwikkeling en daarmee een succesvollere schoolloopbaan. Deze programmatische aanpak wordt gekenmerkt door leidstergestuurde activiteiten. Maar kinderen zijn juist meer betrokken bij open activiteiten zonder duidelijke leiding van pedagogisch medewerkers, zij praten meer met elkaar bij vrij spel dan in een groepsactiviteit. Vve-programma's zorgen er met hun leidstergestuurde activiteiten voor dat kinderen vaker passief moeten luisteren, minder zelf mogen ontdekken en minder met elkaar spelen³. Wij gaan er juist vanuit dat kinderen begrippen en vaardigheden ontwikkelen door betekenisvolle spelervaringen.

Het gaat erom dat de pedagogisch medewerkers zorgen voor een goede sfeer in de groep, goed letten op de signalen van de kinderen en daar een passende reactie op geven.

Spel zien wij niet als een vrijblijvende bezigheid, maar als een belangrijke bron voor de ontwikkeling van kinderen. Dit geldt niet alleen voor de dagopvang, maar ook voor de buitenschoolse opvang. De buitenschoolse opvang is vervanging van thuis en vindt plaats in de vrije tijd van kinderen. Daarom ligt het accent op het spel. Daarbij zijn wij ons er van bewust dat basisschoolkinderen, naarmate zij ouder worden, zelf steeds meer de drang hebben om kennis te vergaren, waarbij zij leren om logische samenhangen en verbanden te begrijpen. Wij spelen hierop in door het aanbod van activiteiten en workshops (zie hoofdstuk 4).

Bij de spelactiviteiten kijken wij niet naar de prestaties maar naar het proces. Dit geldt ook voor veel voorkomende activiteiten als knutselen, tekenen en kleuren. Als een kind iets maakt, gaat het uitdrukkelijk om de manier waarop iets ontstaat en om de reflectie van het kind zelf op wat het heeft gemaakt, maar niet om het maaksel zelf! Wij laten de kinderen dan ook geen knutselwerk maken voor het resultaat, wel voor het plezier en voor het ontdekken wat er allemaal kan met verschillende materialen. Dat betekent dat de pedagogisch medewerkers de werkjes van de kinderen niet gaan verfraaien voor een

‘mooier’ resultaat. Wij gaan ervan uit dat ouders hun kind niet naar een bepaalde opvang brengen omdat de medewerkers zulke mooie dingen voor ze maken, maar omdat ze denken dat hun kind het er naar de zin heeft. De pedagogisch medewerkers proberen wel om de kinderen te inspireren, bijvoorbeeld door materialen klaar te zetten of zelf een simpel voorbeeld te maken. En ook helpen ze de kinderen verder als die daarom vragen.

Door het spelen van kinderen centraal te stellen, geven wij inhoud aan de basisdoelen van de Wet Kinderopvang. Dit doen wij onder meer door te zorgen voor de juiste randvoorwaarden. Wij zorgen er bijvoorbeeld voor dat er aantrekkelijk speelmateriaal en/of speelkameraadjes zijn om mee te spelen.

Kindvolgend werken

Het spelen van kinderen staat centraal in onze pedagogische benadering. Dit betekent dat wij kinderen een zekere mate van vrijheid geven om eigen keuzes te maken en dat wij bij het begeleiden van de kinderen uitgaan van wat hen bezighoudt. Dit noemen wij kindvolgend werken. Dat houdt in dat de pedagogisch medewerker de behoeften van het kind volgt. De medewerker is sensitief en reageert responsief op de kinderen. De pedagogisch medewerker is zich ervan bewust dat ieder kind zich op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo ontwikkelt. Zij houden rekening met de leeftijd van het kind en met de ontwikkelingsfase waarin het kind zich op een bepaald moment bevindt.

Bij het kindvolgend werken is het belangrijk dat goed naar het gedrag van de kinderen wordt gekeken en naar hen wordt geluisterd zodat de pedagogisch medewerkers goed begrijpen wat de kinderen bedoelen met hun gedrag. Kort gezegd is kindvolgend werken reageren op basis van bewust observeren.

De term kindvolgend werken leidt meermalen tot misverstanden. Het betekent nadrukkelijk niet een soort vrijblijvendheid in de omgang met de kinderen waarbij vanaf de zijlijn wordt toegekeken hoe en wat kinderen spelen. Integendeel, kindvolgend werken betekent actief de kinderen observeren om ze iets te kunnen bieden dat bij hen past. Het betekent de groepsruimte zo in te richten, de ruimte zo voor te bereiden en de dag zo te plannen dat kinderen optimaal kunnen spelen en zich daardoor optimaal kunnen ontwikkelen. Dit houdt niet alleen in dat kinderen bekende activiteiten wordt aangeboden, maar ook nieuwe activiteiten en/of materialen. Er worden tegelijkertijd verschillende activiteiten aangeboden zodat de kinderen daaruit zelf hun keuze kunnen maken.

Spel en speelgoed

Het speelgoed dat wij kiezen, moet aan de volgende criteria voldoen:

1. *Het moet veilig zijn.*

Speelgoed uit de winkel voldoet aan de vastgestelde veiligheidseisen. Natuurlijke spelmaterialen, echt en kosteloos materiaal doen dat niet. Daarom moeten wij er zelf voor zorgen dat het materiaal veilig is. Ons gezond verstand kan ons daarbij goed helpen. Een goede risicoanalyse leidt tot weloverwogen maatregelen en beperkingen. We werken met wc rollen, knutselen met bladeren en afgedankte materialen worden gekeurd op scherpe kanten en breuken. Met zo’n risicoanalyse als

voorwaarde, blijft spelen met echt, kosteloos en natuurlijk een waardevolle uitdaging.

2. *Het moet de ontwikkeling stimuleren.*

Daarom gebruiken wij als hulpmiddel bij de keuze van speelgoed de schijf van vijf (creatief, constructief, cognitief, sociaal en motorisch). Wij zorgen voor een evenwichtige mix tussen open en gesloten speelgoed. Gesloten speelgoed kan goed zijn om een nieuwe vaardigheid of techniek te introduceren (bijvoorbeeld vraag en antwoordspellen). Open speelgoed is speelgoed waar kinderen op verschillende manieren mee kunnen spelen.

3. *Het is geschikt voor meer doeleinden.*

Dit betekent dat het speelgoed ruimte laat voor eigen verbeelding/fantasie. Het is niet teveel vooraf ingevuld met kleur en details. Wij geven de voorkeur aan passief speelgoed boven actief speelgoed. Actief speelgoed is speelgoed dat op batterijen werkt en is over het algemeen gesloten en kwetsbaar.

4. *Het moet de fantasie prikkelen*

5. *Niet al het spelmateriaal hoeft gekocht te worden.*

Natuurlijke materialen (blaadjes, kastanjes, eikels) bieden veel speelplezier. Dit geldt ook voor kosteloos materiaal dat voor knutseldoelinden wordt verzameld.

6. *Er is ruimte voor echte materialen.*

Hiermee kunnen kinderen de werkelijkheid naspelen (tasjes, zonnebrillen, keukengerei en dergelijke). Het geeft ze de gelegenheid materialen te leren kennen en te ontdekken wat de mogelijkheden zijn. Over het algemeen vinden kinderen spelen met "echt", interessanter en leuker dan spelen met speelgoed.

7. *Wij kiezen speelgoed dat de kinderen niet allemaal thuis hebben.*

Wij vinden profilering voor onze opvang wenselijk. Daarom beperken wij ons niet tot de doorsnee-speelgoedwinkels. Voor de kinderen is het prettig dat zij in de opvang met ander speelgoed kunnen spelen dan thuis. Op de markt zijn veel characters/merchandising verkrijgbaar, zoals Walt Disneyfiguren. Deze hebben het nadeel dat ze alleen leuk zijn zolang het figuurtje in de mode is en bovendien beperken ze het voorstellingsvermogen. Het uitgangspunt is: *we kiezen niet voor dit soort producten, ook niet als raamtekeningen, kleurplaten etc.*

Wij leren de kinderen met zorg om te gaan met verschillende soorten spelmaterialen en met de ruimte. Samen met de kinderen spelmaterialen herschikken of opruimen op een vaste plek en compleet maken van puzzeltjes e.d. horen hier ook bij. Wij bieden de kinderen hiermee structuur, en leren hen respect voor de dingen waar ze mee omgaan.

Buiten spelen en natuurbeleving

SKOV heeft ervoor gekozen, meer natuur in de opvang te brengen. Spelen in de natuur is favoriet bij kinderen. En daar willen wij als SKOV hen graag in stimuleren. Behalve dat buiten spelen leuk is voor kinderen, vinden wij het voor hun ontwikkeling belangrijk dat zij natuur in hun eigen omgeving beleven. Zij hebben ruimte en frisse lucht nodig. Bovendien vallen er buiten andere dingen te beleven en te ontdekken dan binnen.

Het bewuste gebruik van de zintuigen (kijken, ruiken, voelen, proeven) kan buiten door allerlei activiteiten worden gestimuleerd. Dit geldt niet alleen voor peuters en schoolkinderen, maar ook voor baby's. Zet ze bijvoorbeeld onder een boom en ze beleven de wind door de takken

en de bladeren. Regelmatig buiten zijn is voor baby's erg belangrijk voor het oefenen met de zintuigen. Buiten spelen stelt kinderen in staat grenzen te verkennen, iets wat ze voor hun ontwikkeling nodig hebben.

Een andere reden om kinderen meer buiten te laten spelen is dat zij zich tegenwoordig te weinig bewegen, terwijl zij dit juist volop moeten doen om hun energie kwijt te raken. Dit helpt bij het voorkomen van overgewicht. Kinderen kunnen buiten nieuwe dingen ontdekken, bijvoorbeeld door te experimenteren met water en zand, beestjes te zoeken, rond te sjouwen met een tak achter zich aan of door zich ergens achter te verstoppen. Wij vinden het belangrijk dat kinderen al deze ervaringen volop kunnen beleven en zich zo kunnen ontwikkelen. Daarom mogen zij knoeien en vies worden.

En ten slotte is uit onderzoek is gebleken dat volwassenen een positievere houding ten opzichte van de natuur hebben als zij als kind op zeer jonge leeftijd met natuur in aanraking zijn gekomen. Dit is niet alleen belangrijk voor de natuur, maar ook voor een gezonde leefomgeving en begrip voor duurzaamheid op lange termijn.

Aandacht voor natuurbeleving vraagt van de pedagogisch medewerkers dat zij aansluiten bij hetgeen het kind raakt en beweegt, dat zij een actieve, positieve en open houding hebben en dat zij de kinderen ruimte geven bij het begeleiden van hun spel.

Een ander aspect van natuurbeleving is de aandacht voor zaaien en oogsten. In de tuinen van de kinderdagverblijven heeft klein fruit een plaats gekregen. Er groeien aardbeien en verschillende soorten bessen. Ook staan er vruchtbomen zoals appelbomen en in één tuin een vijg. Er is een moestuin om zelf groenten en kruiden te verbouwen. Het is voor de kinderen leerzaam om zaadjes die ze zelf geplant hebben te verzorgen en te zien uitgroeien tot groenten en fruit. Het leert ze al doende waar groenten vandaan komen en dat er veel zorg en verantwoordelijkheid voor nodig is om een zaadje te laten groeien tot een (eetbare) volwassen plant.

Het spelende kind is het uitgangspunt voor onze natuurtuinen. De tuinen vormen voor allemaal een inspirerende, leerzame speelomgeving. SKOV heeft na beoordeling het Kwaliteitsmerk Groene Kinderopvang van Groen Cement voor de tuin van Puk en Baloe ontvangen. Hiermee voldoen wij aan een aantal essentiële kwaliteitseisen die aan groene buitenruimtes worden gesteld.

Wij stimuleren dat de kinderen – groot en klein – dagelijks naar buiten gaan. Hen de vrijheid geven vinden wij belangrijker dan dat zij de hele dag schoon blijven. Vies worden mag dus, maar het hoeft niet. Het advies aan de ouders is: geef uw kind speelkleden en –schoenen aan die tegen een stootje kunnen en die vies mogen worden. Wij hebben gemerkt dat het buiten spelen kinderen rustiger maakt en dat zij onderling minder conflicten hebben. Kinderen kunnen er hun energie goed kwijt. Wij willen dat de kinderen dagelijks buitenspelen. De medewerkers volgen de kinderen zo veel mogelijk in hun belangstelling voor de natuur en biedt nieuwe, aanvullende uitdagende activiteiten aan.

Goede begeleiding betekent dat kinderen de ruimte krijgen. De pedagogisch medewerkers zijn alert en beschermen het kind, maar grijpen alleen in als een kind echt in gevaar is. Zij

durven de kinderen ook los te laten. Het is dan ook niet ongebruikelijk dat de kinderen in een groene buitenruimte niet allemaal tegelijk in het zicht van de pedagogisch medewerkers zijn.

§3. DE WETTELIJKE EISEN WAARAAN DE OPVANG VAN SKOV MOET VOLDOEN

In onze opvang willen wij de basisdoelen uit de wet bereiken. In de wet zijn de vier pedagogische doelen van Riksen-Walrave opgenomen als definitie van verantwoorde kinderopvang Dit zijn:

- 1: Het bieden van emotionele veiligheid in een gezonde en veilige omgeving
- 2: Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van een persoonlijke competentie
- 3: Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van de sociale competentie
- 4: Kinderen gelegenheid bieden om zich waarden en normen, de cultuur van onze samenleving eigen te maken

Deze vier doelen zijn *wat* we willen bereiken, de manier waarop we die doelen willen bereiken (het *hoe*) wordt vermeld in de structurele en proceskenmerken van de opvang, in de paragrafen 3.2 en 3.3.

3.1 De basisdoelen uit de Wet Kinderopvang

Basisdoel 1: Het bieden van emotionele veiligheid in een gezonde en veilige omgeving

Het meest fundamentele doel is kinderen veiligheid en vertrouwen bieden. Een kind moet zich in veiligheid kunnen hechten, pas dan kan het groeien en zich ontwikkelen. Het bieden van fysieke en emotionele veiligheid is daarom van het grootste belang. Veilige gehechtheid wordt gezien als bepalend voor het leven, voor het kinderleven, voor de relatievorming en voor het latere functioneren.

Veiligheid moet gecreëerd en geboden worden. Dat zie je heel direct bij nieuwe kinderen in de groep. Ze huilen, klampen zich vast, blijven op een en dezelfde plaats staan en denken er niet aan om te gaan spelen. Datzelfde kind huppelt een paar maanden later vrolijk voor haar ouders uit als ze 's morgens naar het kinderdagverblijf wordt gebracht. Het voelt zich inmiddels volkomen veilig en vertrouwd op het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang.

Basisdoel 2: Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van een persoonlijke competentie

Met het begrip persoonlijke competentie wordt bedoeld op eigenschappen zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en creativiteit. Als een kind over zulke eigenschappen beschikt, kan het allerlei soorten problemen op een passende manier aanpakken en zich aanpassen aan verschillende omstandigheden. Door de persoonlijke competentie te ontwikkelen leert een kind om vaardigheden onder de knie te krijgen en zelfvertrouwen op te bouwen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het leren van taal, de motorische ontwikkeling en cognitieve vaardigheden. Kinderen ontdekken zichzelf en de wereld om zich heen door steeds een stapje meer, verder, hoger te zetten. En wij moeten ze daarbij helpen, ze kansen bieden en hun ervaringen verrijken en verdiepen.

Een kind dat in een boom klimt, oefent zijn grove motoriek. Maar tegelijkertijd oefent hij zijn zelfvertrouwen: kijk het lukt. En hij leert zich te concentreren, want anders valt hij er weer uit.

Een kind dat taartjes bakt van zand, oefent zijn fantasie. Maar tegelijk leert het wat over de eigenschappen van zand: droog zand is los en daar kan je geen taartjes van maken, te nat zand lukt ook niet: het vergroot dus spelenderwijs zijn natuurkundig inzicht. En bij het verkopen van de taartjes, heeft hij zijn sociale competenties nodig om te onderhandelen: wat jij betaalt, is te weinig.

Basisdoel 3: Gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van de sociale competentie

Het begrip sociale competentie omvat een scala aan sociale kennis en vaardigheden, bijvoorbeeld zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. De interactie met leeftijdgenoten, het deel zijn van een groep en het deelnemen aan groepsgebeurtenissen biedt kinderen een leeromgeving voor het opdoen van sociale competenties. Het geeft aan kinderen de kans om zich te ontwikkelen tot personen die goed kunnen functioneren in de samenleving. Het is voor kinderen van levensbelang om te leren hoe ze zich in een groep staande moeten houden. Dit zien we terug in veel spel. In bijvoorbeeld imitatiespel doen ze met elkaar na wat ze grote mensen zien doen. Zo oefenen zij zich spelenderwijs voor later. De groep in de kinderopvang is hier een unieke oefenplek voor.

Kijk bijvoorbeeld naar kinderen die samen spelen dat ze op vakantie gaan: de stoelen worden achter elkaar gezet, de 'ouders' gaan voorin zitten en de andere kinderen stappen vast achterin, maar één kind is jarig en vindt dat hij er recht op heeft de vader te zijn. De andere kinderen zijn het bij nader inzien met de jarige eens. Eerst geeft de vader niet toe (zelfvertrouwen), maar uiteindelijk brengt zijn sociale gevoel hem ertoe om 'om de beurt' voor te stellen, eerst is de jarige vader en dan hijzelf. De vakantie kan beginnen.

Door samen te spelen leren ze vrienden maken, omgaan met ruzies en oplossingen te bedenken. De pedagogisch medewerkers begeleiden ze hierbij.

Basisdoel 4: Kinderen gelegenheid bieden om zich waarden en normen, de cultuur van onze samenleving eigen te maken

Elk kind komt ter wereld zonder normbesef. Al in de eerste jaren moet dit normbesef worden opgebouwd en leert een kind zich hiernaar te gedragen. De opvoeding begint al op de babygroep. Kinderen moeten kennismaken met waarden, normen, grenzen en met de gebruiken en omgangsvormen in onze samenleving. Ze hebben dit nodig om in een groter geheel te kunnen functioneren (de groep, de bso, de maatschappij). Iedereen hoort erbij groot, klein, dik dun, zwart, wit, meisjes, jongens. Iedereen mag er zijn, op zijn eigen manier en met zijn eigen eigenaardigheden. Je mag elkaar geen pijn doen en je moet op je beurt wachten. Bij SKOV benoemen we deze regels en proberen wij ze op speelse wijze eigen te maken op het moment dat het kind hieraan toe is. Zo leren we door middel van boekjes, liedjes en het benoemen van verschillen dat alle kinderen er anders uitzien, er verschillende gezinssituaties zijn en verschillende nationaliteiten.

Wij proberen de kinderen bewust te maken van de natuur waarin ze leven en hier met respect mee om te gaan. In het voorjaar planten we zaadjes die wij gezamenlijk in het najaar oogsten en klaarmaken om op te eten. Wij plukken het fruit van de bomen uit de

natuurtuinen en eten het met elkaar op. Ook het zorgvuldig omgaan met speelgoed en materialen brengen wij van jongs af aan bij. Spelenderwijs leren wij de kinderen hun speelgoed op te ruimen.

In de praktijk van de kinderopvang zie je dat pedagogisch medewerkers keuzes maken die zijn gebaseerd op hun eigen waarden. Je ziet bijvoorbeeld bij het lunchen in peutergroepen dat sommige pedagogisch medewerkers 'zelfredzaamheid' heel erg belangrijk vinden. Zij stimuleren kinderen om zelf te smeren en het brood in stukjes te snijden. De pedagogisch medewerkers geven aanwijzingen en letten goed op of de kinderen veilig met de messen omgaan. Maar een pedagogische medewerker die 'meedoen met de groep' en 'communiceren' belangrijker vindt, zal eerder zelf het brood voor de kinderen klaarmaken. Dan kan tijdens het eten alle aandacht uitgaan naar samen praten en grapjes maken.

De waarden die medewerkers overdragen aan kinderen komen voort uit hun eigen gedrag en manier van omgang met anderen. Het openlijk bespreken van waarden door de pedagogisch medewerkers moet gestimuleerd worden. Zij worden zich daardoor namelijk bewust van hun eigen waarden. Dit helpt hen, het pedagogische beleid op een bewuste manier uit te voeren en te komen tot prettige samenwerking met elkaar.

Deze vier opvoedingsdoelen gelden voor alle kinderen en zijn belangrijk voor het welzijn en de ontwikkeling van ieder kind. De relatie tussen de pedagogisch medewerkers en het kind is het centrale uitgangspunt van pedagogisch handelen. Daarnaast is de opvang in een groep een belangrijk aspect van de opvoedingscontext. Daarbij spelen de inrichting van de ruimte, de kwaliteit en het aanbod van materialen en van activiteiten een belangrijke rol.

3.2 De structurele kenmerken van de opvang en eisen vanuit de wet IKK

De pedagogisch medewerkers

Voor alle medewerkers geldt dat zij zich moeten houden aan de gedragscode die aan de kernwaarden van SKOV zijn ontleend: dat houdt in dat zij integer, respectvol, eerlijk, betrouwbaar, professioneel, betrokken en enthousiast zijn. Ook moeten de medewerkers zich houden aan de Beroepscode Kinderopvang⁴. Deze beroepscode geeft inzicht in de waarden en normen die binnen de kinderopvang gehanteerd worden. Alle medewerkers hebben een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Tevens staan alle medewerkers ingeschreven in het personenregister kinderopvang en zijn gekoppeld aan onze organisatie. Met het personenregister worden medewerkers continu gescreend op strafbare feiten die belemmerend of bezwaarlijk zijn bij het werken met kinderen.

Er is op iedere kinderopvanglocatie (per LRK-nummer) tijdens openingsuren altijd minimaal één volwassene aanwezig die beschikt over een gecertificeerd Kinder-EHBO diploma. SKOV heeft ervoor gekozen al haar medewerkers te scholen voor Kinder-EHBO of voor de combinatie Kinder-EHBO/BHV. Jaarlijks vindt bijscholing plaats. Alleen medewerkers met hun eerste arbeidsovereenkomst hoeven nog niet aan deze eis te voldoen. Op deze manier zijn er altijd genoeg Kinder-EHBO'ers aanwezig om ruimschoots aan de eisen te voldoen. Zie ook het Veiligheids- en Gezondheidsbeleid.

Al ons personeel is professioneel en voldoet aan de eisen zoals deze zijn opgesteld in de CAO Kinderopvang. De SKOV investeert in continue scholing en educatie van haar medewerkers. Ook hier wordt aansluiting bij de CAO Kinderopvang gezocht. Jaarlijks wordt een

opleidingsplan opgesteld voor het personeel. Alle pedagogisch medewerkers hebben een kindgerichte beroepsopleiding gevolgd op minimaal MBO-niveau. De komende jaren wordt voor alle pedagogisch medewerkers niveau B2/3F in mondelinge taalvaardigheid nagestreefd. Bij SKOV voldoen nagenoeg alle medewerkers al aan de taaleis.

Het werken met baby's vraagt om specifieke expertise. Pedagogisch medewerkers die met baby's werken, krijgen sinds invoering van de IKK aanvullende scholing. Hiervoor wordt een ingroeiperiode van 5 jaar gehanteerd. Bij de SKOV heeft de eerste groep in dit kader de training 'Oog voor baby's' gevolgd. Vanaf 1-1-2023 zullen alle pedagogisch medewerkers die met baby's werken een aanvullende babyscholing hebben gevolgd.

Naast de vaste medewerkers zijn er ieder jaar BOL-stagiaires en enkele BBL studenten bij de SKOV. De BOL stagiaires staan extra op de groep en tellen niet mee in de formatie. BBL studenten worden formatief ingezet conform de praktijkovereenkomst met de opleiding en zoals geregeld is in de CAO kinderopvang. SKOV is een erkend leerbedrijf. Bij het bepalen van de mogelijke inzet van stagiaires wordt rekening gehouden met de opleidingsfase (en al dan niet behaalde beroepskwalificaties) waarin zij zich op dat moment bevinden. De taken liggen op het vlak van kinderen begeleiden, kinderen verzorgen, informatie uitwisselen en ruimten en materiaal beschikbaar houden. De taak-functie omschrijving van pedagogisch medewerker, zoals beschreven in de CAO Kinderopvang, vormt daarbij het uitgangspunt. Hierbij vindt een opbouw van eenvoudig naar meer gecompliceerde taken plaats.

Een stagiaire krijgt begeleiding van een daarvoor geschoolde werkbegeleider die er voor zorgt dat de stagiaire alle werkzaamheden kan uitvoeren die nodig zijn om de leerdoelen te bereiken. Onze werkbegeleiders krijgen coaching en begeleiding van een Praktijkopleider.

Incidenteel, volgens de CAO-bepalingen, is het mogelijk om BOL stagiaires en BBL'ers in te zetten op een groep als tweede beroepskracht. Vooraf wordt dan schriftelijk vastgelegd in hoeverre zij zelfstandig inzetbaar zijn aan de hand van hun competenties. Dit gebeurt in overleg tussen de leidinggevende en de Praktijkopleider. Maximaal 33% van de formatief benodigde inzet mag volgens de wet uit beroepskrachten in opleiding en stagiaires bestaan.

De SKOV werkt niet met vrijwilligers.

Voor een zo goed mogelijke interactie tussen pedagogisch medewerker en kinderen hebben de stamgroepen (dagopvang) drie vaste, gediplomeerde pedagogische medewerkers. Hiervan wordt afgeweken als een medewerker bijvoorbeeld ouderschapsverlof heeft of langdurig ziek is. In zo'n geval wordt er gezocht naar een structurele vervanging. Werkroosters worden centraal gemaakt en daarbij zijn continuïteit en kwaliteit belangrijke speerpunten. De stichting maakt gebruik van vaste invalkrachten. Voor de zomerperiode zetten wij extra invallers in en maken zo mogelijk gebruik van onze stagiaires die dan net hun diploma hebben gehaald. Zo behouden we toch zoveel mogelijk de bekende, vertrouwde gezichten op de groep. Ook houden wij er bij de personeelsbezetting in de zomerperiode rekening mee dat veel kinderen zelf met vakantie zijn.

Pedagogisch Beleidsmedewerker/ Coach.

Bij de SKOV wordt coaching gezien als een krachtig middel voor verdere professionalisering en kwaliteitsontwikkeling. Het kan de vakvolwassenheid, beroepstrots en werkplezier van

medewerkers vergroten. Bij SKOV is een aparte pedagogisch beleidsmedewerker/coach in dienst. De uren van deze medewerker worden bij de SKOV niet meegeteld met de leidster-kind ratio.

Het doel van de functie is het bijdrage aan de voorbereiding, ontwikkeling en uitvoering van het pedagogisch beleid en het middels coaching mede verbeteren van de kwaliteit van de werkzaamheden.

Het aantal wettelijk in te zetten uren voor de uitvoering van deze functie bestaat uit twee componenten.

- Per locatie met een LRK- nummer is 50 uur beschikbaar voor ontwikkeling en implementatie pedagogisch beleid. Bij de SKOV zijn er 4 locaties met een LRK-nummer (Puk, Baloe, de Kolderzolder en Arena) en in totaal is er 200 uur beschikbaar.
- Per fulltime formatieplaats wordt minimaal 10 uur coaching per jaar berekend.

De 200 uur voor ontwikkeling en implementatie pedagogisch beleid worden verdeeld over de vier locaties en per jaar wordt bepaald aan welke onderwerpen de beschikbare uren worden besteed.

Daarnaast hebben alle pedagogisch medewerkers recht op zowel individuele - als groepscoaching. De coach houdt zich ook bezig met begeleiding van de pedagogisch medewerkers in de omgang met kinderen met opvallend gedrag.

De groeps grootte en Beroepskracht KindRatio (BKR)

De groeps grootte wordt bepaald door de leeftijd van de kinderen in de groep. In de Wet IKK is een rekenregel opgenomen van het minimaal aantal in te zetten beroepskrachten en de maximale groeps grootte, de Beroepskracht Kind Ratio (BKR).

De dagopvang

In de dagopvang van SKOV wordt gewerkt met horizontale en verticale groepen. Wij onderscheiden:

- De stamgroep van kinderen van 8 weken tot 4 jaar, de verticale groep. Hierin zitten maximaal 12*¹ kinderen per dag(deel) met twee pedagogische medewerkers. Baloe heeft drie verticale groepen, Puk heeft één verticale groep.
- De stamgroep van kinderen van 8 weken tot 2 jaar, de babygroepen. Bij Puk zijn drie babygroepen. In de babygroepen zitten maximaal 8* kinderen per dag(deel) met twee pedagogische medewerkers of 12 kinderen met drie pedagogisch medewerkers.
- De stamgroep van kinderen van 2 jaar tot 4 jaar, de peutergroepen. Bij Puk zijn drie peutergroepen. In de peutergroepen zitten maximaal 16* kinderen per dag(deel) met twee pedagogische medewerkers.

De buitenschoolse opvang

- In de buitenschoolse opvang wordt gewerkt met vier verticale groepen (4 tot 13 jarigen). Twee basisgroepen bevinden zich op locatie Arena (Spektakel en Tijgers) met maximaal 22 kinderen. Daarnaast zijn twee groepen gehuisvest op het gebouw van de Kolderzolder (Jongleurs en Acrobaten) met maximaal 20* kinderen.

---

¹ *afhankelijk van de leeftijdssamenstelling van de groepen, zie BKR schema

- Er is een verticale groep voorschoolse opvang (VSO) van maximaal 22* kinderen (Spektakel).

Op rustige dagen, in vakanties of op studiedagen kunnen kinderen van de twee locaties samen worden opgevangen op één locatie, er wordt dan gesproken over locatie-overstijgende opvang c.q. clusteren. Kinderen die op de Kolderzolder zijn geplaatst kunnen op dit soort dagen op de locatie Arena worden opgevangen. En kinderen van de Arena eventueel op de Kolderzolder. Ouders geven door het ondertekenen van de overeenkomst schriftelijk toestemming voor de locatie-overstijgende opvang.

Voor de achterwachtregeling verwijzen wij naar ons Veiligheid- en Gezondheidsbeleid.

SKOV zal zich ten allen tijde houden aan de in de Wet IKK opgenomen rekenregel van het minimaal aantal in te zetten beroepskrachten en de maximale groeps grootte, ook bij een eventuele wijziging in de wettelijke eisen

Maximaal drie uur per dag afwijken van BKR

Bij aaneengesloten openstelling van tien uur of meer per dag (zoals bij de SKOV) kan maximaal drie uur per dag worden afgeweken van de vereiste BKR. Daarbij wordt minimaal de helft van de vereiste BKR ingezet. De tijden waarop afgeweken wordt van de BKR liggen binnen de organisatie vast en zijn bij iedereen bekend. Alleen in zeer uitzonderlijke situaties, bijvoorbeeld een kind geeft net over als een pedagogisch medewerker pauze moet gaan nemen, gaat het belang van het kind voor en verschuiven de pauzetijden.

De dagopvang

Elke werkdag kiezen wij voor vaste pauzetijden. De leidsters nemen pauze van **13.30 tot 14.30** uur. Daarnaast wordt 's morgens vroeg (tussen 7.45 en 8.45 uur) en aan het eind van de middag (tussen 16.45 en 17.45 uur) afgeweken van de BKR. Totaal is dit drie uur. Omdat er van 7.30 uur tot 7.45 uur weinig kinderen zijn, en er volgens regels gewerkt kan worden met één pedagogisch medewerker, valt dit binnen de BKR-norm. Hetzelfde geldt tussen 17.45 uur en 18.00 uur.

Dit betekent dat van 8.45 uur tot 13.30 uur en van 14.30 uur tot 16.45 uur **niet** wordt afgeweken van de BKR.

Soms wordt, bij lagere bezetting, met drie pedagogisch medewerkers op twee groepen gewerkt. Eén leidster draait dan een tussendienst. Er wordt dan afgeweken van de BKR tussen 7.45-8.15 uur, van 13.15-14.45 uur (pauzetijsd pedagogisch medewerkers) en van 17.30 tot 17.45 uur. Dit valt binnen de drie uren norm.

Dit betekent dat van 8.15 uur tot 13.15 uur en van 14.45 uur tot 17.30 uur **niet** wordt afgeweken van de BKR

De buitenschoolse opvang

De afwijking van de BKR is voor de buitenschoolse opvang minder van belang omdat in schoolweken de openingstijden minder dan 10 uur zijn en de pedagogisch medewerkers tijdens de openingsuren geen pauze nemen. Alleen aan het eind van de dag, tussen 17.30 uur en 18.00 uur kan soms afgeweken worden van de BKR, maar vaak zijn nog zo weinig kinderen aanwezig en volstaat één pedagogisch medewerker per basisgroep.

In de vakantieweken en op studiedagen is de BSO wel langer open en geldt dezelfde regeling als de dagopvang (zie boven), met dien verstande dat elke werkdag de pauzes bij de BSO opgenomen worden tussen **13.15 en 14.15 uur**. Dit komt beter uit met de werkzaamheden en activiteiten met de BSO kinderen.

Maximaal twee vaste gezichten voor 0-jarigen

De vaste gezichteneis voor baby's is sinds januari 2018 aangescherpt. Voor alle kinderen is een vertrouwde beroepskracht op de groep van belang, maar voor baby's weegt dit belang extra zwaar. Baby's bouwen namelijk stress op vanwege honger, pijn, angst of schrik. Het is voor de ontwikkeling van baby's van belang dat deze stress verminderd wordt. Hoe vertrouwder de volwassene, hoe beter de stressreductie.

Aan een baby/kind in de leeftijd tot één jaar worden twee vaste pedagogisch medewerkers toegewezen. Op de dagen dat het kind komt, is altijd minimaal één van deze twee pedagogisch medewerkers werkzaam. Als de omvang van de stamgroep vraagt om inzet van meer dan twee pedagogisch medewerkers, dan mogen maximaal drie pedagogisch medewerkers aan het kind worden toegewezen. Naast het 'vaste' gezicht kunnen andere pedagogisch medewerkers worden ingezet. Met vooraf gegeven schriftelijke toestemming van de ouders kan een kind gedurende een tussen houder en ouder overeengekomen periode worden opgevangen in één andere stamgroep.

SKOV werkt met zowel babygroepen (0- tot 2-jarigen) als met verticale groepen (0-tot 4-jarigen). Op beide groepen worden 0-jarigen opgevangen dus het vaste gezichtencriterium geldt voor al onze baby- en peutergroepen. We voldoen op alle groepen aan de vaste gezichteneis: op elke groep werken drie vaste pedagogisch medewerkers. Twee pedagogisch medewerkers bezetten samen in de hele week de 5 werkdagen zodat er voor elke baby altijd minimaal één van de vaste gezichten werkt op de dagen dat het kind komt. Ouders van kinderen tot een jaar kunnen op de groep informeren welke twee vaste gezichten aan hun kind gekoppeld zijn. Alleen met vakanties, ziekte, scholing en calamiteiten zal mogelijk afgeweken worden van de norm. SKOV werkt dan zoveel mogelijk met vaste invalkrachten.

Opvang in stam/basis groepen

De dagopvang

Bij de dagopvang van de SKOV worden de kinderen opgevangen in stamgroepen. Elke stamgroep heeft een vaste groepsruimte. Deze groepsruimte is de basisruimte voor de kinderen. De beroepskrachten werken aan een optimale sfeer in de stamgroep. De activiteiten worden vanuit de vaste groepsruimte ondernomen. Voor het samenvoegen van groepen hanteren wij de regel dat elk kind naast zijn eigen stamgroep gebruik maakt van maximaal één andere stamgroep en dat ouders bij de plaatsing worden geïnformeerd over de samenwerking met de tweede stamgroep.

Kinderen kunnen tijdelijk in twee stamgroepen worden geplaatst, indien er sprake is van contractuitbreiding en in de originele groep nog geen plek is. Voor de laatste mogelijkheid is schriftelijke toestemming van de ouder nodig. De buitenruimte wordt door alle stamgroepen gebruikt. Buitenspelen is van groot belang voor kinderen. Dat kan met een hele groep, met een deel van een groep of met meer groepen tegelijkertijd.

Bij bepaalde activiteiten kunnen wij ook afwijken van de stamgroepen en verlaten de kinderen de groep. Hierbij zullen wij telkens het pedagogische aspect afwegen. Voor de

kinderen betekent het buiten de groep spelen een uitdaging en een groter aanbod van spelmogelijkheden en -materialen.

Voorbeelden van activiteiten waarbij de stamgroep wordt verlaten, zijn:

- Activiteiten die wordt aangeboden in een andere ruimte dan de ruimte van de stamgroep, bijvoorbeeld de gang;
- Buitenspelen;
- Voorstellingen (bijvoorbeeld poppentheater, voorleesontbijt);
- Peuteractiviteiten zoals picknicken, naar de speeltuin, een wiskidsactiviteit

Bij dit soort activiteiten maken we gebruik van de in de wet vastgelegde mogelijkheid om af te wijken van de normen voor de groeps grootte. De normen omtrent de pedagogisch medewerker-kind-ratio blijven (op kindercentrumniveau) gehandhaafd.

De buitenschoolse opvang

Ook bij de buitenschoolse opvang hebben de kinderen vaste groepen (daar basisgroepen genoemd) en pedagogisch medewerkers. De ouders en kinderen worden hierover geïnformeerd zodat duidelijk is tot welke basisgroep het kind behoort. Op elke opvangdag wordt een basisgroepsmoment (samen-zijn-moment) georganiseerd. Dit kan een eet-drinkmoment, een speelmoment, gezamenlijk gesprek, of een activiteit zijn.

Er wordt veel samengewerkt tussen de Arena- en de Kolderzoldergroepen. Zo kunnen de kinderen samen activiteiten ondernemen (bijvoorbeeld toneelvoorstellingen, workshops, duinbezoek, speeltuin). Hierdoor krijgen de kinderen meer uitdaging en exploratieruimte. In dit soort situaties zullen de kinderen de dag opstarten en eindigen op hun eigen basisgroep.

Individuele kinderen kunnen voor een vooraf overeengekomen periode, in één andere basisgroep worden opgevangen. Ouders moeten hiervoor van tevoren schriftelijk toestemming geven; dit wordt vastgelegd in de opvang-overeenkomst.

Uitwisseling tussen de groepen gebeurt bij:

- Buitenspelen
- Uitstapjes in de buurt of vakantie-uitstapjes verder weg
- Activiteiten voor iedereen die dat wil (bijvoorbeeld koekjes bakken of gemeenschappelijke knutselactiviteiten)
- Workshops met wisselende thema's. Dit speelt in op de behoefte van kinderen van alle leeftijden en maakt de BSO tot een plek waar kinderen hun hele basisschooltijd met veel plezier komen.

Tijdens de vakanties wordt soms gebruik gemaakt van een andere locatie zoals bijvoorbeeld een scoutinggebouw. Ouders worden hierover van te voren ingelicht.

Extra dagen/ruildagen

Als service aan de ouders mag een kind per kalenderjaar twee extra dagen komen zonder dat daar kosten tegenover staan. Het uitgangspunt is dat elk kind wel eens geen gebruik maakt van de opvang en daarom twee dagen gratis per kalenderjaar mag afnemen. De twee gratis dagen gelden voor elke opvangsoort (Dagopvang, BSO en VSO). Daarnaast kunnen ouders tegen betaling extra dagen afnemen.

Het gaat bij extra dagen alleen om opname van héle dagen. Dit om de rust voor iedereen zoveel mogelijk te waarborgen. Als een ouder toch slechts gebruik wil maken van een dagdeel geldt dit dus als een hele dag. Op de naschoolse opvang wordt er geen onderscheid gemaakt in een schooldag of een vakantiedag.

Naast de twee gratis extra dagen, hebben de ouders de mogelijkheid om twee dagen per kalenderjaar te ruilen. Ook het ruilen van een dag is een service en zal niet altijd mogelijk zijn.

Voor zowel de afname van extra dagen als voor het ruilen geldt:

- Het maximum toegestane aantal kinderen (volgens de Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen) mag niet overschreden worden
- Als er geen plek is op de stamgroep van het kind, kan er bekeken worden of er op de naastgelegen groep ruimte is. Een kind van 0 jaar mag echter geen incidentele extra dag afnemen op een andere groep, dus ook niet met toestemming van ouders. Dit volgt uit de eis van het vaste gezichten criterium (zie hierboven).

Het aantal vierkante meters binnen en buiten per kind

De wet wil waarborgen dat er voor alle kinderen voldoende speel- en leefruimte is die adequaat is ingericht. Daarom zijn in de wet hiervoor eisen opgenomen. Deze eisen gelden zowel voor de dagopvang als voor de buitenschoolse opvang en voor de binnen- en buitenruimtes.

Bij de SKOV vinden wij het erg belangrijk dat de kinderen voldoende speelruimte hebben. Wij beschikken dan ook over goed ingerichte, ruime accommodaties met zowel binnen als buiten meer dan genoeg ruimte voor de kinderen. Uitgangspunt voor de inrichting is een rustige basis in kleur en materiaalgebruik. Wij willen daarmee een veilige, rustige maar uitnodigende omgeving creëren waarin de kinderen zelf op onderzoek uit kunnen gaan en elkaar op kunnen zoeken als zij dat willen. Om dezelfde reden worden er ook niet te veel versiersels op de groepen opgehangen. Daarnaast wordt in onze gebouwen als afscheiding veel glas gebruikt dat zo veel mogelijk wordt vrijgehouden, evenals de deuren. Dit doen wij om de openheid die wij belangrijk vinden ook in de leefomgeving te laten zien en om ervoor te zorgen dat het zichtbaar is wat er in de groepsruimten gebeurt. Verder werken wij in de dagopvang met speelhoeken die voor kinderen herkenbaar zijn en die verschillende spelsituaties mogelijk maken. In de bso hebben de diverse kamers een eigen bestemming, meestal voor verschillende activiteiten.

Wenbeleid dagopvang en buitenschoolse opvang

Kinderen die voor het eerst bij de opvang komen, hebben tijd nodig om te wennen. Maar ook kinderen die doorstromen naar een andere groep (van baby naar peuter bijvoorbeeld) moeten daar wennen. Bij SKOV vinden wij het belangrijk hier voldoende tijd en aandacht aan te besteden.

Met de ouders van nieuwe kinderen vindt minimaal twee weken voor de ingangsdatum het plaatsingsgesprek plaats. In het gesprek wordt informatie uitgewisseld tussen ouders en organisatie. Er worden afspraken met de ouders gemaakt over de wenperiode. We laten een kind geleidelijk wennen op de eerste drie dagen dat het kind ingepland staat vanaf de

ingangsdatum van het contract. Op de eerste wendag worden ouders en kind op de groep ontvangen en lichten de pedagogisch medewerkers de ouders in over de gang van zaken op de groep en over praktische zaken. De ouders worden dan geïnformeerd over wie de mentor van hun kind wordt.

De kinderen die doorstromen naar een andere groep (meestal de peutergroep), moeten ook daar wennen. Als de datum waarop zij doorstromen bekend is, maken de pedagogisch medewerkers van de oude en de nieuwe groep een wenschema. Er wordt op gelet dat de Beroepskracht-Kind Ratio blijft kloppen.

Bij de buitenschoolse opvang is geen vast wenschema zoals bij de dagopvang. Naar behoefte kan de ouder de eerste opvangdag op school aanwezig zijn om het kind te begeleiden naar de taxi of een vervoermiddel van de SKOV (auto of bus) of het kind kan eerder door de ouder opgehaald worden.

Mentorkinderen

Aan alle kinderen die bij de SKOV worden opgevangen is een mentor toegewezen. De mentor is een pedagogisch medewerkster die werkt op de groep waar het kind geplaatst is. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor de ouders om de ontwikkeling en het welbevinden van het kind te bespreken. Tevens kan er door overleg met ouders worden afgestemd hoe aan wensen en behoeften van het kind tegemoet kan worden gekomen. In de buitenschoolse opvang is de mentor ook het aanspreekpunt voor het kind zelf. Omdat de mentor werkt op de groep van het kind zal zij goed de ontwikkeling kunnen volgen en beter aan kunnen sluiten bij de individuele behoeften van het kind. Op de dagopvang bespreekt de mentor jaarlijks de ontwikkeling en het welbevinden van het kind met de ouders.

Op de buitenschoolse opvang vindt alleen een gesprek plaats met de ouders als dit gewenst is. Indien de ouder daar behoefte aan heeft kan deze ook zelf het initiatief nemen voor een gesprek met de mentor. Zie hieronder bij 'kindvolgsysteem'.

Alle ouders, en kinderen van de BSO, weten wie de mentor van hun kind is. Op alle groepen zijn hiervoor lijsten beschikbaar. Als een kind van groep wijzigt wordt aan de ouders bekend gemaakt wie de nieuwe mentor van het kind is. Bij nieuw geplaatste kinderen wordt een mentor aangewezen tijdens het eerste wenuurtje.

Oudercontacten

Voor een goede opvang van kinderen is een goede communicatie met ouders van groot belang. Ouders moeten op de hoogte worden gehouden van de dagelijkse belevenissen, het welbevinden, en de voortgang van de ontwikkeling van hun kind. Ouders ontvangen via het digitale ouderportaal foto's en alledaagse wetenswaardigheden over hun kind. Er verschijnen regelmatig nieuwsbrieven en er worden ouderbijeenkomsten georganiseerd. Voorafgaand aan de plaatsing van een kind vindt een plaatsingsgesprek plaats.

Oudercommissie

Beleidsmatig wordt er samengewerkt met de ouders in de oudercommissies. SKOV heeft vier oudercommissies, voor elke locatie één. De oudercommissies hebben adviesrecht op een aantal onderwerpen die staan omschreven in de Wet kinderopvang en kwaliteit

peuterspeelzalen. De rapporten die de GGD maakt naar aanleiding van de inspecties worden besproken in de oudercommissie en zijn te vinden op de website van SKOV. Het pedagogisch beleid wordt eens per jaar op de agenda van de oudercommissies gezet.

Kindvolgsysteem en signaleren van bijzonderheden in de ontwikkeling

Pedagogisch medewerkers hebben ieder kind 'in beeld' en volgen het in zijn ontwikkeling. Zo kunnen ze planmatig aansluiten bij de ontwikkeling van het kind en het stimuleren de volgende stap te zetten. Het eigen kindvolgsysteem van de SKOV maakt het mogelijk zowel het welbevinden als de ontwikkeling van de kinderen gericht te volgen en te beoordelen. Naast ongeplande waarnemingen in de dagelijkse opvangpraktijk gebruiken we een volgsysteem, een systematische doelgerichte manier van kijken naar de kinderen. Jaarlijks nodigen wij de ouders uit voor een oudergesprek om zowel het welbevinden als de ontwikkeling van het kind door te nemen. Deze gesprekken worden door de mentor van het kind gehouden. Het is geen verplichting aan de ouders om aan deze periodieke gesprekken deel te nemen.

De overstap van het kinderdagverblijf naar de basisschool is een belangrijke stap in het leven van een kind. Zo kunnen kinderen een goede start maken op de basisschool. Bij deze overstap wordt gebruikt gemaakt van een overdrachtsdocument. Dit document wordt ingevuld door de mentor van het kind en met de ouders besproken voordat het kind de opvang verlaat, meestal als het kind 3,9 jaar oud is. De ouders wordt verzocht het document aan school te geven. De SKOV bewaart geen kopieën, dit in verband met privacy. Over het algemeen verloopt deze overstap zonder problemen, maar soms zijn er kinderen bij wie extra informatie moet worden overgedragen aan de basisschool. Dit gebeurt altijd met toestemming van de ouders. Het liefst doen wij dit in een persoonlijk gesprek, de zogenaamde 'warme overdracht'. Ook intern zorgen wij voor een zorgvuldige overdracht als kinderen doorstromen van de dagopvang naar de naschoolse opvang

In het dagelijks werk zien pedagogisch medewerkers soms signalen bij kinderen die hen opvallen en waarover zij zich zorgen maken. Deze signalen zouden kunnen duiden op een verstoring van het welbevinden van het kind en/of belemmering van zijn of haar ontwikkeling. Wanneer een kind een speciale aanpak nodig heeft, worden daarover afspraken gemaakt met de ouders en eventuele externe deskundigen. Met kinderen die geen of nauwelijks Nederlands spreken, wordt extra veel gepraat en zij worden specifiek uitgenodigd en uitgedaagd om mee te doen aan vertel- en voorleesactiviteiten.

Om kinderen met opvallend gedrag beter te kunnen begeleiden gebruiken de pedagogisch medewerkers een stappenplan waarin acht stappen zijn beschreven vanaf het moment van signaleren tot en met uiteindelijke evaluatie van het gehele traject. Binnen de stappen is aandacht voor overleg en gesprekken met ouders.

STAP 1: *signaleren*

STAP 2: *verhelderen en overleg*

STAP 3: *gesprek met ouders*

STAP 4: *observeren door pedagogisch medewerker*

STAP 5: *vervolggesprek ouders*

STAP 6: *plan van aanpak*

STAP 7: *vervolggesprek ouders*

STAP 8: uitvoeren, voortgang bewaken en evaluatie

Van alle stappen wordt een kort schriftelijk verslag gemaakt. Er wordt naar gestreefd, het proces in 2 à 2, 5 maanden af te ronden.

Het inwinnen van advies gebeurt in eerste instantie bij de JGZ. Via hen worden ook andere deskundigen ingeschakeld, zoals het CJG, Heliomare, het Spalier, MEE en SIG. In overleg met de ouders kan een orthopedagoog op de groep het kind observeren. Daarna is er een gesprek tussen ouders, externe deskundige en SKOV. In dat gesprek worden afspraken over de omgang met het kind gemaakt. Doorverwijzing gaat via de JGZ of de huisarts. Dit gebeurt uitsluitend op verzoek van de ouders.

Mocht bij een pedagogisch medewerker het vermoeden bestaan dat sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling dan wordt dit direct met de leidinggevende besproken. Samen wordt besloten of verdere stappen ondernomen gaan worden volgens het protocol 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de kinderopvang. Vanaf 1-1-2019 is het gebruik van het protocol inclusief afwegingskader verplicht. Het afwegingskader helpt om te bepalen of en wanneer zeker een melding gedaan moet worden bij Veilig Thuis.

3.3 De proceskenmerken van de opvang

Voor een hoge pedagogische kwaliteit moet de pedagogisch medewerker zorgen voor een effectieve interactie met alle kinderen in de opvang. Zij heeft dus vaardigheden nodig tijdens de interacties/omgang met alle kinderen in de groep. Zij moet deze interactievaardigheden bezitten, omdat die van invloed zijn op de ontwikkeling en het welzijn van de kinderen in de groep⁵. Het gaat om de volgende zes vaardigheden.

1. *sensitieve responsiviteit (emotionele steun)*
2. *respect voor autonomie*
3. *structuur bieden en grenzen stellen*
4. *praten en uitleg geven*
5. *stimuleren van ontwikkeling*
6. *begeleiden van interacties tussen kinderen*

Sensitieve responsiviteit (emotionele steun)

Goede emotionele ondersteuning sluit aan op signalen en behoeften van het kind. De pedagogisch medewerker is gevoelig voor (sensitief) de signalen die een kind uitzendt en reageert daar adequaat op (responsief). Dit betekent dat de vraag om ondersteuning uit het kind komt en de pedagogische medewerker haar reactie laat bepalen door wat het kind aangeeft. Emotionele steun is voor alle kinderen belangrijk, maar baby's nemen hierbij een speciale plaats in. Zij zijn immers volledig afhankelijk van de volwassene voor voldoende voeding, slaap en verschoning. Ook pijn kan alleen door de volwassenen worden opgeheven. Heel jonge baby's kunnen hun behoefte aan hulp alleen maar aangeven door het optrekken van hun beentjes, wegdraaien van hun hoofd en uiteindelijk door te huilen. Huilen blijft het hele eerste jaar het belangrijkste communicatiemiddel om aan te geven dat er iets niet goed is⁶. Huilende baby's hebben volwassenen nodig die hun behoeften opmerken en er tijdig op reageren. Een huilende baby wordt opgepakt en vastgehouden. Als er geen directe oorzaken voor een lichamelijke behoefte zijn, zoals honger of kou, is huilen een manier om opgebouwde spanning te ontladen. Dit gebeurt via het lichaam van de pedagogisch medewerker. Het doel van het vasthouden is dus niet om het huilen te laten ophouden,

maar om aandacht aan het kind te geven en zijn huilen te accepteren (Hierbij past terughoudendheid in het gebruik van spenen). Rustig met een baby of kind praten, kan daarbij helpen. Sommige baby's huilen in bed voordat ze gaan slapen. De verzorgingsmomenten zijn goede gelegenheden om kinderen individuele aandacht te geven en worden daarvoor door de pedagogisch medewerkers benut.

Daarnaast bieden we ruimte aan de kinderen om 'emotioneel bij te tanken'. Hierbij heeft een pedagogisch medewerker via een blik, woord of fysiek contact met het kind. Dit heeft een preventieve werking omdat op deze wijze minder stress wordt opgebouwd.

Een belangrijke voorwaarde is dat de pedagogisch medewerker innerlijke rust kan ervaren, zij moet zich niet laten beïnvloeden/afleiden door externe omstandigheden (wat moet ik nog allemaal doen vandaag) en ook niet door bijvoorbeeld onrustige kinderen. Rust bij de pedagogisch medewerkers betekent rust bij de kinderen en rust op de groep. Deze rust bij de pedagogisch medewerker is ook nodig als er zich conflictsituaties tussen kinderen voordoen. De kunst is voor de pedagogisch medewerker om niet direct in te grijpen. In de praktijk blijkt dat de kinderen het heel goed zelf kunnen oplossen. De pedagogisch medewerker blijft wel observeren en als er lichamelijk geweld aan te pas komt, zoals slaan, schoppen, grijpt zij wel in.

Ook als een kind is gevallen (zonder erge gevolgen) of vastzit, zoekt de pedagogisch medewerker contact met het kind, en geeft instructies over hoe hij/zij dit op kan lossen. Vaak lukt het een kind om zelf uit de situatie te komen. De pedagogisch medewerker troost of tilt het kind dus niet op.

Respect voor autonomie

De pedagogisch medewerker kijkt goed naar de signalen die een kind geeft en respecteert de autonomie van het kind over zijn eigen lichaam. Dit betekent dat een kind pas na instemming (verbaal of non-verbaal) wordt aangeraakt.

Respect voor autonomie houdt ook in dat een kind ruimte krijgt om iets op zijn eigen manier te doen en gestimuleerd wordt in zelfstandigheid. Bij baby's wordt rekening gehouden met het tempo en de beweeglijkheid van de baby en vertellen we wat gaat gebeuren zodat deze zich mentaal en fysiek kan voorbereiden.

In het werken op de groepen volgen wij de werkwijze van pedagoog Pikler waarbij we de eigenheid van elk kind proberen te zien en het kind als competent beschouwen. Hierbij worden initiatieven en interesses van kinderen gevolgd. Dit betekent dus ook dat de medewerkers de kinderen in eigen tempo laten ontwikkelen. De pedagogisch medewerkers observeren de kinderen en signaleren wat zij doen, bijvoorbeeld in hun spel. Door goed te kijken, te luisteren en in te spelen op de behoeften van de kinderen ontstaat tijdens verzorgingsmomenten een vertrouwensband met hen.

De taak van de beroepskrachten is om voorwaarden te scheppen (aandachtige verzorging, eten, drinken, slaapgelegenheid, veiligheid, voorspelbaarheid, voldoende ruimte, soepele kleding en goed speel- en klimmateriaal) zodat een kind naar hartelust kan bewegen, spelen en leren. Hierdoor ontwikkelt het kind een gevoel van autonomie en competentie.

De Pikler-werkwijze (met de kernwoorden respectvolle verzorging en vrije bewegingsruimte) wordt meestal vooral toegepast bij baby's, maar wij trekken hem zo veel mogelijk door naar het werken met grotere kinderen. Een voorbeeld daarvan is het eten: er wordt in kleine groepjes gegeten en de pedagogisch medewerkers zitten ieder aan een eigen tafel met een groepje kinderen. Hierdoor kunnen er meer gesprekjes worden gevoerd en is het gemakkelijker om de kinderen individueel aandacht te geven.

Respect voor de autonomie van kinderen speelt natuurlijk ook een grote rol bij de buitenschoolse opvang. Het is de kunst om een goed evenwicht tussen beschermen en loslaten te vinden.⁷ Dit geldt zeker bij de oudere kinderen. Hun wereld wordt groter, ze willen meer zelfstandigheid en niet meer als een kind behandeld worden. In overleg met de ouders van de kinderen wordt bekeken welke zelfstandigheid een kind mag hebben: zelfstandig naar de speeltuin gaan, zelfstandig gaan voetballen, zelf uit school komen of naar huis gaan enzovoorts. Belangrijk is dat wij een kind de kans geven eigen verantwoordelijkheid te dragen zonder te grote risico's te lopen.

Structuur bieden en grenzen stellen

De pedagogisch medewerker kan kinderen duidelijk maken wat er van hen verwacht wordt en zorgt ervoor dat zij zich daaraan houden. De pedagogisch medewerker organiseert een activiteit of situatie dusdanig dat de kinderen er optimaal van kunnen profiteren. Om structuur aan te brengen wordt in de groepen gezorgd voor afbakening, niet alleen in de ruimte (hoeken), maar ook in de ondergrond (tafel en plattegronden). Voordat de kinderen 's morgens komen, worden alles klaargelegd en voorbereid. De kinderen weten dan waar ze wat kunnen spelen (voorbereide omgeving). Ook wordt er van tevoren op de grond speelgoed klaargezet dat de kinderen interesseert en prikkelt. De pedagogisch medewerkers denken van tevoren dus na over wat de kinderen op dat moment boeit. In de verticale en babygroepen staat een grondbox waar de baby's kunnen spelen en bewegen zonder dat zij worden gestoord door de dreumesen en peuters. Voor de allerjongste baby's blijft de hoge box in de groep staan. Zij hebben immers behoefte aan beslotenheid zodat ze zich veilig voelen. Gedurende de dag wordt het speelmateriaal door de pedagogisch medewerkers herschikt zodat het aantrekkelijk voor de kinderen is om verder te gaan of juist iets nieuws te beginnen. Het voorbereiden van de omgeving beperkt zich dus niet tot het begin van de dag.

Voor het stellen van duidelijke grenzen aan de kinderen gebruiken wij de methode van het positief opvoeden. Dit betekent dat wij op een opbouwende manier omgaan met het gedrag en de emoties van kinderen. De nadruk ligt eerder op het geven van positieve aandacht aan dingen die kinderen goed doen dan op corrigeren van gedrag dat wij liever niet zien. Het belonen van positief gedrag in plaats van het afwijzen van negatief gedrag houdt soms in dat wij negatief gedrag negeren. Soms spreken wij de kinderen aan. De gekozen handelwijze hangt af van de situatie. Het kan helpen ongewenst gedrag alleen te benoemen in plaats van het te corrigeren: "Je klimt met je schoenen op de bank" in plaats van "Wil je van de bank afkomen, want zo wordt die vies".

Bij het stellen van grenzen beginnen wij met basisregels die de kinderen gedurende hun verblijf bij de SKOV leren kennen. Als een kind daarvan afwijkt wordt het aangesproken op zijn gedrag op een manier die bij de leeftijd van het kind past. Vervolgens krijgt het kind duidelijke aanwijzingen hoe het zich wel moet gedragen en als het kind dan door blijft gaan,

volgt er een consequentie die logisch voortvloeit uit het gedrag. Als dat nog niet helpt, laten we het kind stilzitten en als dat geen effect heeft, krijgt het kind een time-out. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedaan, gaan wij aan het einde daarvan niet nog eens in op wat er is gebeurd, maar helpen het kind om weer aan het spelen te gaan⁸. Een time-out wordt zo min mogelijk toegepast.

Wij maken geen gebruik van beloningen in de vorm van bijvoorbeeld stickers. Wel bekrachtigen wij gewenst gedrag door aandacht te geven aan wat er bij het kind leeft⁹.

Wij vinden het ook bij de bso belangrijk om grenzen te stellen en structuur aan te brengen. De groep die de bso bezoekt, is heel verschillend: er komen jongens en meisjes van verschillende leeftijd en van verschillende scholen met verschillende eindtijden en vakanties. Dat vraagt om een duidelijke structuur voor iedereen. Dit bereiken wij onder meer door een heldere groepsindeling en door groepsregels. Ook zorgen de pedagogisch medewerkers ervoor dat zij het goede voorbeeld aan kinderen geven door zelf rustig en gestructureerd te zijn.

Praten en uitleg geven

De pedagogisch medewerker praat met de kinderen (en nadrukkelijk ook met de baby's), legt steeds uit wat ze gaat doen, luistert naar de kinderen en reageert op hen. Zij praat niet tegen de kinderen, maar *met* hen. De bedoeling is dat er tijdens verzorgmomenten door de pedagogisch medewerker veel met het kind wordt gepraat, handelingen worden benoemd en uitgelegd.

Dit betekent ook dat zij erop let dat zij de kinderen niet stoort in hun spel of bezigheden en dat zij vertelt wat ze gaat doen.

Het is belangrijk tegenover kinderen passende taal te gebruiken. Hiermee wordt bedoeld: Praten in gewone zinnen en niet in kromme taal; gebruik gewone woorden (geen kinderlijke verhaspelingen of verkleinwoorden). Ook spreek je kinderen aan met jij en jou en spreek je over jezelf als "ik". De wij-vorm wordt vermeden (we gaan naar bed). Het woord 'juf' wordt bij SKOV niet gebezigd, SKOV is geen school en de pedagogisch medewerkers praten over zichzelf in de ik-vorm. Aan ouders wordt verzocht om evenmin over 'juf' te praten maar onze pedagogisch medewerkers bij naam te noemen.

Stimuleren van ontwikkeling

Door het spel in de opvang centraal te stellen werken wij aan de ontwikkeling van kinderen op alle gebieden. De ontvankelijkheid, nieuwsgierigheid en ontdekkingslust van kleine kinderen maken dat zij anders leren dan oudere kinderen: zij leren met hun hele lijf. Spel stimuleert jonge kinderen breed: de verbale, de motorische, de sociale, de emotionele en de cognitieve ontwikkeling in onderlinge samenhang. Aan de basis hiervan ligt de noodzaak dat kinderen zich emotioneel veilig en geborgen voelen. Pas wanneer een kind zich veilig voelt, kan het zich gaan ontwikkelen. Daarmee helpen wij hen bij hun persoonlijkheidsvorming en geven wij hen de ruimte zich breed te ontplooien. Daarop kan later worden voortgebouwd met het aanleren van 'schoolse' vaardigheden ten aanzien van taal, denken, wiskunde en motoriek. Maar in de opvang gaat het vooral om het ontwikkelen van de basis: leren praten, controle krijgen over de grove en fijne motoriek, denkstappen maken, concentratie opbouwen.

Aandacht voor baby's

Baby's ontwikkelen zich in principe vanzelf, mits zij de gelegenheid krijgen om te ervaren en te oefenen. Activiteiten met de baby's vinden vooral tijdens de verzorging plaats. Tijdens verzorgmomenten wordt er door de pedagogisch medewerker veel met het kind gepraat, handelingen worden benoemd en uitgelegd, en het kind krijgt onverdeelde aandacht. De medewerker en het kind leren elkaar kennen en het kind wordt emotioneel gevoed. Door het kind tijdens deze momenten met respect en aandacht te behandelen, kan het daarna rustig slapen of vrij bewegen en spelen. Tijdens het vrije bewegen is het juist de bedoeling dat de kinderen zoveel mogelijk zelf doen zonder stimulans van de pedagogische medewerker. De pedagogisch medewerker grijpt alleen in als daar een reden voor is.

Daarnaast hebben baby's veel bewegingservaring en –vrijheid nodig. Daarom laten wij een baby zo veel mogelijk op een vlakke ondergrond liggen waar het kan bewegen en voelen. Wij werken zo min mogelijk met wippertjes. Die belemmeren de bewegingsvrijheid en het is niet goed voor kinderen om lang liggend of hangend te zitten. Al op de babygroep beginnen de kinderen te drinken uit glazen bekken.

Onze (baby)groepen zijn rustig ingericht: er zijn niet te veel prikkels op de muren en aan het plafond, want dit zou immers afleiden en de bewegingsontwikkeling niet erg stimuleren.

Specifieke gebieden: taal

Binnen onze opvang neemt de aandacht voor taal een belangrijke plaats in. Omdat ieder kind van nature leert praten als het taal om zich heen hoort, vinden wij het noodzakelijk dat kinderen vanaf de eerste dag in de opvang al taal en taalactiviteiten aangeboden krijgen. Dit betekent in de opvang dat er bewust met de kinderen wordt gepraat.

Daarnaast wordt er tijd ingeruimd voor taalactiviteiten zoals voorlezen, vertellen en lezen. Er worden geregeld nieuwe boeken aangeschaft en aan kinderboekenactiviteiten (kinderboekenweek, voorleesdagen) wordt altijd meegedaan. Er is een abonnement op de bibliotheek. Ook stimuleren wij de medewerkers, tegenover kinderen passende taal te gebruiken. Goede taal- en interactievaardigheden van pedagogisch medewerkers zijn hiervoor onmisbaar. Daarnaast zijn deze vaardigheden belangrijk voor de communicatie met ouders en collega's; voor kindbesprekingen en om verslagen te schrijven. Daarom investeren wij als organisatie in de scholing van onze medewerkers op het gebied van taal- en interactievaardigheden.

Specifieke gebieden: creativiteit

Spel en creativiteit nemen een prominente plaats in bij SKOV. Knutselen, kleien, kleuren, bouwen of iets doen met je handen horen bij de creatieve ontwikkeling van een kind maar ook verkleden, rollenspellen en toneelspel doen een beroep op het ontwikkelen van de eigen fantasie. Al op jonge leeftijd laten wij de kinderen kennismaken met verf, klei en papier, zand en water.

Specifieke gebieden: wiskunde en rekenen

Bij SKOV Kinderopvang gebruiken wij Wiskids om jonge kinderen spelenderwijs met wiskunde bezig te laten zijn. Het programma prikkelt de nieuwsgierigheid en de aangeboren ontdekkingsdrang. Ook bij Wiskids gaan wij uit van het eigen tempo en de eigen interesse

van ieder kind. Het doel van Wiskids is pedagogisch medewerkers te inspireren om het wiskundige denken van jonge kinderen te stimuleren in alledaagse situaties. Het is een manier van denken en leert kinderen te redeneren en logisch te denken. Het helpt mee, de wereld te structureren en te begrijpen. Het is goed in te passen in de dagelijkse activiteiten, bijvoorbeeld in gesprekken bij het eten (appels zijn rond, maar bananen niet) of bij het verschonen (wat doe je eerst aan en wat daarna). Bij sorteren en groeperen met bijvoorbeeld knopen en sokken.

Specifieke gebieden: wereldoriëntatie

Wereldoriëntatie is de verkenning van de wereld om ons heen, een activiteit waar hele jonge kinderen voortdurend mee bezig zijn. Dat gaat van de ontdekking van zichzelf als baby via het imitatiespel van peuters waarin het kind zijn wereld bouwt tot het fantasiespel van oudere peuters en kleuters dat grotere dynamiek vertoont en waarin levenservaringen worden herbeleefd en verwerkt. Het is aan de pedagogisch medewerkers om te onderscheiden in welke spelfase een kind zit, waar zijn of haar interesses liggen en daarop in te spelen. Daarnaast moeten zij inschatten welk speelgoed op welk moment geschikt is voor een bepaald kind.

Begeleiden van interacties tussen kinderen

De pedagogisch medewerker besteedt voldoende aandacht aan de interacties tussen kinderen en probeert deze te bevorderen. Het is belangrijk dat zij niet alleen aandacht heeft voor de negatieve interacties en conflicten tussen kinderen, maar ook positief reageert als zij positief of helpend gedrag laten zien. Zij kan positieve interacties en helpend gedrag actief stimuleren door kinderen aan te moedigen elkaar te helpen en samen te werken en naar elkaar te luisteren.

Bij baby's kunnen interacties worden gestimuleerd door een baby zo neer te leggen dat contact met andere kinderen mogelijk is of twee baby's in de grondbbox te leggen. Met baby's van 9 maanden kunnen al imitatiespelletjes gedaan worden: boos kijken, pruillip trekken, samen lachen, armen omhoog doen en de baby doet dat na, iets geven en weer terugvragen¹⁰.

Bij grotere kinderen kan de pedagogisch medewerker het spontane contact steunen door heel vaak de namen van de kinderen noemen, zodat ze elkaar kennen en zich gekend voelen. Ze spiegelt en benoemt de emoties van kinderen. Ze leert kinderen eenvoudige regels, zoals: 'om de beurt' en 'elkaar geen pijn doen'. En ze legt gedrag van andere kinderen uit. Ook kan de pedagogisch medewerker kinderen even op weg helpen met een spel en zij kan spelende kinderen begeleiden door erbij te gaan zitten en rustig aanwijzingen geven door voorzeggen en voordoen.

§4. DE BUITENSCHOOLSE OPVANG

De buitenschoolse opvang is een vorm van kinderopvang met eigen specifieke kenmerken. We hebben te maken met verschillende kinderen van verschillende leeftijd die van verschillende scholen komen. Daarnaast is er de voorschoolse opvang waar de kinderen 's morgens relatief kort aanwezig zijn. De groepen in de buitenschoolse opvang zijn iedere dag anders, omdat de kinderen op verschillende dagen komen en ook niet alle pedagogisch medewerkers iedere dag aanwezig zijn. Ondanks de grote verscheidenheid die kenmerkend is voor de bso, moeten wij ervoor zorgen dat de opvang voldoet aan de vier basisdoelen uit de wet kinderopvang. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het specifieke karakter van de bso, voor zover daar niet in de voorgaande hoofdstukken aandacht aan is besteed.

Om de basisdoelen te bereiken onderscheiden wij in de bso vier functies voor kinderen en hun ouders. Deze functies zijn:

1. *Vervangen van de thuissituatie*
2. *Vrijtijdsbeleving*
3. *Opvoeden tot participatie*
4. *Samen met de ouders opvoeden*

Vervangen van de thuissituatie

Ouders zijn vanwege werk of studie niet beschikbaar. De buitenschoolse opvang zorgt daarom voor een 'tweede thuis', met een huiselijke sfeer waarin elk kind gezien en gekend wordt en persoonlijke aandacht krijgt. Deze functie wordt vervuld in de vorm van voorschoolse opvang (vso), naschoolse opvang (nso) en opvang tijdens schoolvakanties en studiedagen.

Vrijtijdsbeleving

Buitenschoolse opvang is vrije tijd van kinderen. Het belangrijkste kenmerk van vrije tijd is dat kinderen vrije keuze hebben in en eigen initiatief kunnen nemen voor hun spel en activiteiten.

Vrij spelen alleen is een te mager aanbod. Wij beschouwen activiteiten (sporten, samen muziek maken, etc.), uitstapjes (bibliotheek, speeltuin, park etc.) en onze workshops als een noodzakelijke aanvulling op het vrije spel.

In de voorschoolse opvang is het aanbod meestal wel beperkt tot vrij spel. Het doel van deze opvang is dat kinderen hun dag op een rustige manier kunnen beginnen. Zij komen na het ontbijt naar de opvang, kunnen hier met het aanwezige speelgoed en met de andere kinderen spelen of een boek of tijdschrift lezen.

Opvoeden tot participatie

Opvoeden tot maatschappelijke participatie wordt de laatste tijd weer meer onderkend. Kinderen doen in de buitenschoolse opvang ervaringen op die van belang zijn voor hun deelname aan de maatschappij. Zij leren er functioneren in een groep: spelen met kinderen met verschillende achtergronden, samen overleggen en conflicten oplossen, oefenen met verschillende groepsrollen (leiden en volgen), incasseren van verlies, verantwoordelijkheid nemen, meedenken over omgangsregels, enzovoorts. In de kinderraad die op geregelde

tijden bij elkaar komt, kunnen de kinderen commentaar geven op de gang van zaken bij de bso en zij kunnen hun wensen en ideeën inbrengen.

Samen opvoeden met de ouders

Het geeft kinderen een gevoel van veiligheid als hun ouders vertrouwen hebben in de pedagogisch medewerkers. Daarvoor is formeel (oudergesprekken) en informeel contact (een praatje bij het halen) nodig. Het uitwisselen van ervaringen over de ontwikkeling en opvoeding van het kind is voor veel ouders bovendien een prettige steun in de rug. Omgekeerd kunnen ouders ook hun ideeën over opvoeding meegeven aan de buitenschoolse opvang.

Hoe geven wij hier inhoud aan?

1. een gevarieerd vrijetijdsaanbod

- ruimte voor vrij spel: vrij spel moet altijd mogelijk zijn, zowel binnen als buiten. Vrij spel voldoet aan de behoefte van kinderen om in hun vrije tijd zelf te kiezen en zelf initiatief te nemen.
- georganiseerde activiteiten: kinderen zijn vrij om hier al dan niet aan mee te doen. De beroepskrachten zorgen voor interessante materialen en activiteiten en begeleidt de kinderen bij de uitvoering van de activiteit en bij de omgang met elkaar.
- laagdrempelige workshops voor alle leeftijden. Kinderen mogen meedoen, maar ze hoeven niet mee te doen. Het workshopaanbod is gevarieerd en er is een aanbod voor alle leeftijden.
- een tuin direct aan het pand waar de kinderen zich uit kunnen leven
- een natuurtuin met moestuin aan de overkant bij kinderdagverblijf Puk.
- een nabijgelegen natuurspeeltuin (Moby Dick). Met de nabijgelegen speeltuin hebben wij een samenwerkingscontract, zodat de kinderen daar altijd terecht kunnen.
- personeelsleden met bijzondere kwaliteiten op het gebied van kunst, sport of andere specialiteiten. Bij de werving zoeken wij bewust naar mensen die niet alleen bevoegd zijn om in de buitenschoolse opvang te werken, maar die daarbij iets extra's aan de kinderen kunnen bieden.
- vakantieweken met een bepaald thema en daarbij passende activiteiten. In de vakanties wordt soms gebruik gemaakt van een andere locatie zoals bijvoorbeeld een scoutinggebouw.

Een onderdeel van het streven naar kinderp participatie is, dat de kinderen zelf ook ideeën voor activiteiten en workshops kunnen inbrengen.

Het gebruik van de nieuwe media in de bso verdient aparte aandacht, vooral omdat de meningen over het gebruik hiervan in de bso uiteenlopen. Dit geldt voor de iPad, mobiele telefoon, computer, games, internet, sociale media maar ook voor de televisie¹¹. Die wordt bijvoorbeeld gebruikt bij bijzondere gelegenheden zoals het Sinterklaasjournaal en in vakanties. Wat je ermee doet en hoe je dat doet, is een onderwerp om met ouders te bespreken. Waarom willen wij televisie en andere media in de bso gebruiken? In de eerste plaats voor vermaak en ontspanning van de kinderen. Goed uitgezochte programma's, games of sites zijn spannend en leuk. Wel moeten er grenzen worden afgesproken aan de tijd die hieraan wordt besteed.

In de tweede plaats is samen aan de computer een heel sociaal gebeuren. Als een groepje kinderen achter de computer bezig is of samen naar de televisie kijkt, is het duidelijk waarneembaar dat zij dit samen beleven. Ze genieten van het bij elkaar zijn, moedigen elkaar aan, laten trucjes zien, en weten dat zij op hun beurt moeten wachten.

In de derde plaats hebben veel spelletjes een educatief karakter; via het beeldscherm wordt een schat aan informatie over de wereld om hen heen gegeven. Dit is stimulerend van hun ontwikkeling.

2. een huiselijke setting

Wij vinden het belangrijk dat de bso er verzorgd uitziet en dat de verschillende ruimtes en de speelzolder aantrekkelijk voor kinderen zijn ingericht. Ook moeten de ruimtes de kinderen uitnodigen, hier hun vrije tijd door te brengen. Wij streven op die manier naar een ontspannende en sfeervolle omgeving waarin iedere ruimte een eigen functie en een eigen gezicht heeft.

3. met aandacht voor elk individu en voor het functioneren van de groep als geheel

Het is belangrijk dat de bso tegemoetkomt aan de behoeften en wensen van het individuele kind. Tegelijk moet worden aangesloten bij de specifieke leeftijdskenmerken van de groep (zie hierna). Naarmate zij ouder worden, neemt behoefte aan zelfstandigheid en privacy bij de kinderen toe. Hier moeten de pedagogisch medewerkers op inspelen, zowel in de omgang als in het aanbod. Tevens is van belang dat de zelfredzaamheid van de kinderen wordt gestimuleerd.

4. in samenwerking met anderen

Voor het realiseren van een boeiend activiteiten- en workshopaanbod werken wij samen met allerlei organisaties in Beverwijk en omgeving. De contacten die de pedagogisch medewerkers zelf hebben, vormen daarvoor een inspiratiebron. De kinderen kunnen, mede dankzij deze lokale samenwerkingspartners, kennismaken met een grote variëteit aan sporten, bezigheden en hobby's. Inhoudelijk sluiten de workshops prima aan bij ons uitgangspunt dat kinderen veel ruimte moeten krijgen om te spelen en daarin vrijheid hebben.

Bij het werken in de buitenschoolse opvang moeten wij rekening houden met de grote leeftijdsrange van de kinderen. Wij zorgen voor differentiatie van het aanbod per leeftijdsgroep. Hierbij nemen wij de belangstelling en behoefte van kinderen op een bepaalde leeftijd in aanmerking. Bij het aanbod van activiteiten en workshops wordt er altijd naar gekeken of de verschillende leeftijdsgroepen voldoende uit de verf komen. Globaal maken we onderscheid in drie leeftijdsgroepen: de vier- t/m zesjarigen, de zeven- t/m negenjarigen en de tien- t/m twaalfjarigen.

De jongste leeftijdsgroep heeft nog veel behoefte aan structuur, regels, herhaling en zekerheid. Het speelgoed is het uitgangspunt van hun activiteiten, spelregels zijn er gewoon en staan niet ter discussie. Ook zijn zij gericht op open (vrij) spel in kleine groepjes en op fantasie- en rollenspel. Kinderen van vier houden van herhalen en oefenen, vijf- en zesjarigen willen graag laten zien wat ze al kunnen en gedaan hebben.

Kinderen van deze leeftijd spelen graag in de ruimte waar ook de pedagogisch medewerkers zich bevinden. Dat vinden zij veilig, zeker als er een grote groep kinderen aanwezig is. Dan weten zij dat er ingegrepen kan worden bij conflicten.

In de groep van 7 t/m 9 jaar zijn de kinderen sterk op elkaar gericht. Het is afhankelijk van de groep wat er wordt gespeeld en er is competitie tussen de kinderen. Jongens en meisjes spelen graag met kinderen van hun eigen geslacht. Voor het aanleren van sociale regels in de omgang met leeftijdgenoten is deze leeftijd ideaal. Het wordt belangrijk om je te meten met een ander. En dus is het belangrijk om af te spreken hoe je dat doet, werken met spelregels dus. Met de kinderen worden veel sportieve en creatieve activiteiten en workshops gedaan zoals voetballen, andere sporten, buitenactiviteiten en diverse knutselactiviteiten.

Vanaf 10 jaar ontwikkelen kinderen hun eigen identiteit en worden zij zich erg bewust van zichzelf als persoon. Het kind heeft behoefte aan een rijk, sociaal leven, het wil deel uitmaken van een groep vrienden met gedeelde interesses en deelt daar geheimen mee. Er ontstaan vriendenkringen met duidelijke regels die door iedereen gerespecteerd moeten worden. Degenen die zich niet aanpassen aan de groep, worden al snel uitgesloten. Kinderen ontwikkelen op deze leeftijd belangrijke waarden zoals respect en rechtvaardigheid. Activiteiten met een maatschappelijke lading zijn erg aan hen besteed. Daarop spelen wij in door bijvoorbeeld samen te werken met de Wereldwinkel of de Goede-Doelen-workshop. Kinderen besteden nu veel aandacht aan hoe ze eruit zien en hoe ze op anderen overkomen.

Vervoer van en naar school

Voor het vervoer van school naar de buitenschoolse opvang zijn drie mogelijkheden:

- Taxi, SKOV auto's of de SKOV bus.
- Lopend brengen en halen.
- Het kind komt zelfstandig.

Omdat het erg belangrijk is dat het vervoer van de kinderen op een veilige en efficiënte manier gebeurt, is hiervoor een apart beleid geschreven. In dit beleid staan de afspraken, voorwaarden en regels die ervoor moeten zorgen dat de kinderen van buitenschoolse opvang op een verantwoorde en veilige manier worden vervoerd van en naar school, naar activiteiten en tijdens uitstapjes.

Er wordt vanuit gegaan dat de kinderen regenkleding van thuis bij zich hebben. Voor noodgevallen heeft de SKOV eigen regenjasjes beschikbaar.

Verwijzingen

---

¹ Hiervoor is gebruik gemaakt van lezingen, gehouden op het symposium Spel en Ontwikkeling in juni 2009

² Alliance for Childhood, 2007 en TalentenKracht, 2006, website Vereniging Jonge Kind, 2010

³ Fukkink, R., internetblog, april 2013

⁴ ABVAKABO FNV, oktober 2009

⁵ Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO) dr. Ruben Fukkink dr. Mirjam Gevers Deynoot-Schaub, drs. Katrien Helmerhorst, Amsterdam, 2009.

⁶ Liesbeth Schreuder, De opvang van baby's in het eerste levensjaar. Aandachtspunten voor kinderdagverblijven, overheid en werkgevers. Utrecht, Nederlands Jeugdinstituut, 15 december 2009

⁷ Pedagogisch kader kindercentra 4 – 13 jaar. Versie mei 2010. NJI en Kohnstamm Instituut, 2010.

⁸ Triple P, Positief Pedagogisch Programma.

⁹ Manja Haze, Het kind centraal in de kinderopvang. Opvoeden vanuit respect en contact. Amsterdam, 2012.

¹⁰ www.profi-leren.nl.

¹¹ Pedagogisch kader kindercentra 4 – 13 jaar. Versie mei 2010. NJI en Kohnstamm Instituut, 2010.